પ્રવચન નંબર ૮૦ ગાથા - ૧૭-૧૮ શ્લોક - ૨૦

તા. ૦૮-૦૯-૭૮ શુક્રવાર, ભાદરવા સુદ-૬ સં. ૨૫૦૪

માર્દવ ધર્મ.

उत्तमणाणपहाणो उत्तमतवयरणकरणसीलो वि ।
अप्पाणं जो हीलदि मद्दवरयणं भवे तस्स ।।३९५।।

આહાહા ! આ દસ પ્રકારકા ધર્મ, ચારિત્ર ધર્મના પેટાભેદે હૈ ચારિત્ર એ મોક્ષકા સાક્ષાત્ કારણ હૈ સમ્યગ્દર્શન ને જ્ઞાન જિસકો ચારિત્રકા કારણ હૈ ને ચારિત્ર મોક્ષકા કારણ હૈ. એ ચારિત્રમેં આ દસ ભેદ હૈ. ઇસમેં ઉત્તમ માર્દવ–નરમાશ, નરમાશ, નરમાશ... ઉત્તમ જ્ઞાન હો જાનનેકા પંડિત હો ઔર જ્ઞાન તપસ્યામેં મહા પ્રધાન તપસ્યા કરતા હો, છ– છ– મહિનાના અપવાસ આદિ, છતાં અપ્પાણ હિલદી. આહાહાહા ! આ આત્માકો અનાદર કરતે હૈ. આહાહાહા ! અરે તેરી પર્યાય કહાં ઔર સર્વજ્ઞકી પર્યાય કહાં. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ? મુનિ હૈ, તીન કષાયકા અભાવ હૈ, ચારિત્ર હૈ, નિર્માનતા ઈતની પ્રગટ હુઈ હૈ કે જિસમેં આગળ કેવળજ્ઞાનકી પર્યાય દેખનેંસે, મૈં તો તરણતુલ્ય હું. આહાહા ! અહીંયા તો થોડા ઘણાં જાણપણા હોય ત્યાં જાણે અમે બહોત કર દિયા ને જાણ્યા ને, આહા... અરેરે આંહી તો ઉત્તમ જ્ઞાન હો શાસ્ત્રકા મહા શાસ્ત્રોકા જાનનેવાલા પંડિત હો, જ્ઞાન મદ નહિ કરે. આહાહા ! તેમ પુત્ર કલત્ર આદિમેં સમકિતી હો એ ભી ઉસમેં મેરા હૈ ઐસા અભિમાન ન કરે. આહાહા ! સમ્યદૃષ્ટિ હૈ (ઉસકો) પુત્ર કલત્ર

આદિ લક્ષ્મી અબજોપતિ આદિ એ અંદર આસકિત હોતી હૈ, પણ વો મોહકા વિલાસ હૈ મેરી ચીજ નહીં. સમજમેં આયા ? ઐસા આત્મામેં નિર્માનપણા રખતે હૈ. આ વળી આ તો ત્રીજો હૈ ને (બીજો) ઉત્તમ માર્દવ.

હવે, આર્જવ ધર્મ.

जो चिंतेइ ण वंकं कुणदि ण वंकं ण जंपए वंकं ।
ण य गोवदि णियदोसं अज्जवधम्मो हवे तस्स ।।३९६।।

જો મુનિ મનમેં વક્રતાકા ચિંતવન નહિં કરે. આહાહા ! સૂક્ષ્મ બાત હૈ એક વાર પ્રશ્ન બહોત હુઆ થા, ૮૨ થા, સંવત ૮૨ મેં જામનગર ગયે પણ ત્યાં તો સબ ક્રિયાકાંડ બહોત ચલતે થે. તારાચંદભાઈ હતા વિરજીભાઈના પિતાજી તો એ બહારથી વ્યવહાર બધું કરાવતા એમાં આ વાત નિકળી કે ભાઈ જો મન વચન ને કાયા ઉસકી વક્રતા રહિત ને સરળતા હો, તો ઉસસે તો પુણ્યબંધ હોતા હૈ આ સરળતા જુદી હૈ વો સરળતા જુદી. સમજમેં આયા ? ચાર બોલ હૈ, શુભ નામ કર્મ બંધનમાં ચાર બોલ હૈ, મનની વક્રતા રહિત, વચનની વક્રતા રહિત, કાયાની વક્રતા રહિત, વિસંવાદ, ઝઘડો નહિ કોઈ સાથ, છતાં એ તો સમ્યગ્દર્શન રહિત હો, તો ભી ઐસા શુભભાવ તો હોતા હૈ. આહાહા ! સમજમેં આયા ? જિસસે શુભ નામકર્મ બંધ પડે આ ભાષા તો એની એ જ આહીંયા હૈ. મનમાં વક્રતા નહિ વચનમાં, એ વક્રતાકા અર્થ આનંદ સ્વરૂપ ભગવાનકા અનુભવ કરનેમેં, આહાહા... જિસમેં ઈતની સરળતા હૈ કે અતીન્દ્રિય આનંદકી ઉગ્ર શાંતિ આતી હૈ. આહાહાહા ! ઉસકા નામ આર્જવધર્મ કહેનેમેં આતા હૈ. સમજમેં આયા ? એ પાઠ તો ઐસા હૈ. પણ "ન ગુવઈ નિજ દોષમ્" અપના દોષ જો આસકિતકા થોડા હૈ વો ભી ગોપવે નહિં ભઈ કે મેરેમેં તો હૈ. સમજમેં આયા ? મેરેમેં જરી અસ્થિરતાકા દોષ આતા હૈ, મેરી કમજોરી હૈ, ઐસા સરળ મુનિ અપની જ્ઞાનદશામેં આનંદમેં સુખના સ્વાદ લેતે હૈ, ઉસકો આ સરળતા હોતી હૈ. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ? હૈ ?

વચનસે વક્ર નહિં બોલે અપને દોષોંકો નહિં ગોપવે, (વો) મુનિકે ઉત્તમ આર્જવ હોતા હૈ લ્યો. આહા ! અપના દોષો હો એ ગુરુ પાસે સરળપણે જાહેર કરે, જો કે એ હૈ તો વિકલ્પ. સમજમેં આયા ? નીચે હૈ, જૈસે બાળકકી તરહ ગુરુઓંકે પાસ કહે, ઐસા ઐસા વિકલ્પ એ તો વિકલ્પ હૈ, પણ અંદરમેં ઈતની સરળતા હૈ. આહાહાહા ! કે કહેનેમેં જરી પણ ગોપવવા, ઈતની પદવીધર તુમ ને ઐસા રાગ આયા, ઐસા સરળતા કરકે બોલે, આયા મેરે. આહાહા ! મૈં સંત હું, મુનિ હું, શાંતિકા દાતા હું, છતેં મેરી પરિણતિમેં જરી રાગ ઐસા આયા, ઐસા સરળપણે વીતરાગભાવે જાહેર કરે. સમજમેં આયા ? આહાહા ! ઈસકો યહાં ઉત્તમ આર્જવ ધર્મ – ત્રીજા કહેનેમેં આતા હૈ. આ આર્જવ ધર્મમેં શુભભાવ નહિં. અંદર શુદ્ધકા ઉપયોગમેં રમણતા એ આ દસ પ્રકારકા ધર્મ હૈ. આહાહાહા ! એ તીન બોલ આયા.

આપણે સમયસાર ભાવાર્થ આયા ને ? ભાવાર્થ–ભાવાર્થઃ– (શ્રોતાને) આ બધું આવી ગયું છે. તમને ખબર રહેતી નથી, (ક્યા કહા) ખબર રહેતી નથી. આત્માકો નહીં સાધતે અન્યથા સાધ્ય આત્માકી સિદ્ધિકી અનુપપત્તિ હૈ, ત્યાં બધું આવી ગયું છે. "અન્યથા અનુપપત્તિ

હૈ" આવી ગયું છે. હર વખતે આમ થાય છે હોં, યાદ નથી રહેતું એ વાત કરી ગયા'તા અંદર.

ભાવાર્થઃ – સાધ્ય આત્માકી સિદ્ધિ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રસે હૈ, પર્યાયસે વાત કિયા હૈ. આહાહા ! એ પર્યાય દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રસે સિદ્ધિ હૈ, ઐસી પર્યાયસે બાત કિયા હૈ વ્યવહારસે. આહાહા ! અરે વિકલ્પનો વ્યવહાર તો ક્યાંય(દૂર) રહી ગયો પણ અંતર આત્માકી નિર્વિકલ્પ દૃષ્ટિનિર્વિકલ્પ સમ્યક્ આત્માકા જ્ઞાન ઔર સ્વરૂપની રમણતા, આહાહાહા... એ તીન ભી પર્યાયદૃષ્ટિસે વ્યવહારનયસે કહેનેમેં આયા હૈ. આહાહાહા ! તીસરા શબ્દ લઇએ તો એ અશુદ્ધનયસે કહેનેમેં આયા હૈ, પર્યાય હૈ ને ? ભેદ ! આહાહા ! આવી વાત છે આ. ભગવાન આત્મા, અપના શુદ્ધ, અંખડ, એકરૂપ સ્વભાવ ઉસમેંસે તીન પ્રકાર પર્યાયપણે પરિણમે, આહાહાહા... આવો મારગ.

સમ્યક્ નિર્વિકલ્પ અનુભવ ઔર આત્માકા, આત્માકા જ્ઞાન, શાસ્ત્રકા જ્ઞાન એ તો બાત યહાં હૈ હી નહીં, ઔર આત્મામેં રમણતારૂપ ચારિત્ર, ચરના, રમના એ તીન પ્રકારકી પર્યાયસે કહેનેમેં આયા હૈ, વ્યવહારનયસે કહેનેમેં આયા હૈ. તીસરા શબ્દ કહીએ તો અશુદ્ધનયસે કહેનેમેં આયા હૈ. પર્યાયકા કહેના એ અશુદ્ધનય હૈ, શુદ્ધસે કહેના અભેદસે એ શુદ્ધ નિશ્ચયનય હૈ. આહાહા ! એ નયમેં આયા હૈ, કહા થા. અશુદ્ધ–શુદ્ધનય હૈ ને ? ૪૬ ને ૪૭ પ્રવચનસાર, માટીમેંસે ઘડા, ઝારી આદિ વાસણ હો એ પર્યાય હૈ, તો એ અશુદ્ધનયકા વિષય હૈ. ઔર માટી એકિલા, એ શુદ્ધનયકા વિષય હૈ. દૃષ્ટાંત.

સિદ્ધાંત. આહાહાહા ! ભગવાન આત્મા ! સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન નિશ્ચયચારિત્ર ને પર્યાયરૂપે પરિણમે એ અશુદ્ધનયકા વિષય હૈ. આહાહાહા ! ઔર એકરૂપ દ્રવ્ય સ્વભાવ, એ શુદ્ધનયકા વિષય હૈ. આવો મારગ છે, આહા ! વો કહેતે હૈ, અન્ય પ્રકારસે નહીં. એ સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન નિશ્ચય ઉસસે મોક્ષકા માર્ગ સાધ્યકી સિદ્ધિ હૈ. મોક્ષ એટલે સાધ્ય–સિદ્ધિ, અન્ય પ્રકારસે નહીં. નિષેધ કર દિયા. વ્યવહાર રત્નત્રયસે, નિમિત્તસે હોતા હૈ, એ તીન કાલમેં નહીં. આહાહા !

કર્યોંકિ પહેલે તો આત્માકો જાને, કે જાનનેવાલા અનુભવમેં આતા હૈ. આ જાનનેવાલા જો હૈ એ અનુભવમેં આતા હૈ. રાગ હૈ એ જાનનેમેં આતા હૈ એમ નહીં. જાનનેવાલા રાગકો, સ્વકો, પરકો ભી જાનનેવાલા હૈ. એ જાનનેવાલા અનુભવમેં આતા હૈ, સો મૈં હું ! આવી ઝીણી વાત હૈ. ભભૂતમલ પ્રશ્ન કરતા'તા ને રાત્રે, સમ્યગ્દર્શન કૈસે હો ? આહા ! બાપુ ! એ વાત આહાહા ! આ જાનનેવાલા, એ અનુભવમેં આતા હૈ, રાગ–દયા, દાન, ભક્તિકા રાગ નહીં. આહાહાહા... ચાહે તો દેવગુરુ ને શાસ્ત્રકી ભક્તિ, એ ભી એક શુભ રાગ હૈ. સમજમેં આયા ? એ અનુભવમેં આતા નહીં. અનુભવમેં તો જ્ઞાનસ્વરૂપ ભગવાન આત્મા અનુભવમેં આતા હૈ કે આ જ્ઞાન, જાનનેવાલા આત્મા એ અનુભવમેં આતા હૈ. આહાહા ! રીત બહુ, અભ્યાસ નહીં અને વર્તમાનમાં તો એ ઉપદેશેય ફેરફાર હો ગયા. આહાહા !

આંહી તો કહેતે હૈ, બીજી રીતે કહીએ તો જાનનેવાલા જો સર્વજ્ઞ સ્વભાવી આત્મા, આહાહાહા... જાનનેવાલા સર્વજ્ઞ સ્વભાવી એ મૈં હું. સમજમેં આયા ? આહાહા ! 'સો મૈં હું' ઉસકા નામ સમ્યગ્જ્ઞાન, આંહી જ્ઞાનપ્રધાનથી કથન હૈ ને ? પ્રતીતિ પીછે લેતે હૈ, આ જાનનેવાલા જો હૈ, એ જાનનેવાલા સર્વજ્ઞ સ્વભાવી હૈ, જાનનેવાલા હૈ, એ જાનન સ્વભાવી હૈ. જાનનેવાલા હૈ, સર્વજ્ઞ સ્વભાવી હૈ, જાનનેવાલા હૈ–પૂર્ણજ્ઞાન સ્વભાવી હૈ, આ વાત હૈ, એ અનુભવમેં આતા

હૈ, એ મૈં હું ઐસા જ્ઞાન હોના ઉસકા નામ સમ્યગ્જ્ઞાન હૈ. આહાહા !

“ઈસકે બાદ ઉસકી પ્રતીતિરૂપ શ્રદ્ધાન હોના” જાનનેમેં આતા હૈ એ મૈં હું, ઐસા જો જ્ઞાન હુઆ સમ્યક્ હોં. શાસ્ત્રકો જાનનેવાલા, રાગકો જાનનેવાલા એ નહીં, મૈં તો જાનનેવાલા બસ. આહાહા ! ઐસી જ્ઞાનદશા હુઈ ઉસમેં પ્રતીતિ કે આ આત્મા, એ પૂર્ણ જ્ઞાન સ્વભાવી પ્રભુ, પૂર્ણ આનંદ અતીન્દ્રિય સુખ સ્વરૂપ ઐસા જ્ઞાનમાં જાનકર, જ્ઞાનમેં જાનતે (હી) પ્રતીતિ હુઈ. આહાહાહા !

“કયોંકિ જાને બિના કિસકા શ્રદ્ધાન કરેગા ?” આહાહા ! જાનન સ્વભાવમેં જાનન ભાવમેં જાનનેવાલા મૈં હું, ઐસા અંતર્મુખ લક્ષસે જો જ્ઞાન હુઆ, આહાહાહા ! એ જ્ઞાનમેં પ્રતીતિ આઈ કે આ આત્મા વો જાનનેમેં આયા એ આત્મા ઉસકા નામ સમ્યગ્દર્શન હૈ. આહાહાહા !

“તત્ પશ્ચાત્ સમસ્ત અન્ય ભાવોસે ભેદ કરકે અપનેમેં સ્થિર હો”. આહાહા ! જાનનેવાલા એ મૈં હું, ઐસા જ્ઞાન, ભાન, અનુભવ આયા ઉસમેં પ્રતીતિ આઈ કે આ આત્મા, ઔર ઉસમેં રાગ આદિસે ભેદસે ભિન્ન હોકર, આહાહા... એ જ્ઞાન સ્વભાવી આત્મા આતા હૈ ને ? હુકમચંદજીનું નહીં ? મૈં જ્ઞાનાનંદ સ્વભાવી હું, “એ રંગ-રાગસે ભિન્ન, ભેદભાવસે ભિન્ન નિરાલા હું” એક પંકિત હૈ ઉસમેં. રંગ, રાગસે ભિન્ન, રંગ નામ અજીવ, જિતના અજીવ હૈ ઉસસે ભિન્ન હૈ. રાગ, જિતના વિકાર હૈ દયા, દાન, વિકલ્પ આદિ ઉસસે ભિન્ન રંગ, રાગસે ભિન્ન, ભેદભાવસે ભિન્ન નિરાલા હું. ઔર ઉસમેં જો પર્યાયકા ભેદ હૈ, આહાહાહા... રંગ, રાગસે ભિન્ન, ભેદસે ભિન્ન નિરાલા હું, આ હુકમચંદજીએ ગોઠવ્યું છે ને ? પૂનમચંદ બોલતા થા. આહાહા !

અજીવના સમસ્ત પ્રકાર ઉસસે મૈં ભિન્ન, વિકૃતની અવસ્થાના અનેક પ્રકાર શુભ-અશુભ આદિ, ઉસસે ભિન્ન ઔર પર્યાયકા પ્રકાર અનંતગુણકા ભેદ પડતે (હૈ) અવસ્થા, આહાહા... રંગ, રાગસે ભિન્ન, ભેદસે ભિન્ન નિરાલા હું, આહા... ઐસી અંતરમેં જ્ઞાનદશા હોકર પ્રતીતિ હોના, અને અન્યભાવસે ભેદ કરકે દેખો, આહાહા... અપનેમેં સ્થિર હો. સ્વરૂપ અખંડાનંદ પ્રભુ ઉસમેં સ્થિર હો. આહાહા... ઈસ પ્રકાર સિદ્ધિ હોતી હૈ. હૈ ને ? કિન્તુ યદિ જાને હી નહીં. આહાહા ! જિસને જ્ઞાનકી પર્યાયમેં આત્મા કૈસા હૈ ઐસા જાના હી નહીં, એ પ્રતીતિ કિસકી કરે, જ્ઞાનમેં ચીજ જાન્યા બિના પ્રતીતિ કિસકી કરે ? આહાહા ! આવો માર્ગ છે.

યદિ, આહાહા... જાને હી નહીં, તો શ્રદ્ધાન ભી નહીં હો સકતા. આહાહા ! હૈ ? ઔર ઐસી સ્થિતિમેં સ્થિરતા કહાં કરેગા ? જબ વસ્તુ અખંડ અભેદ જ્ઞાનમેં આયા નહીં તો પ્રતીતિ કિસકી, અને પ્રતીતિ બિના સ્થિરતા કિસમેં લેગા ? આહાહા ! સ્થિરતા કહાં કરેગા ? જે ચીજ જ અખંડ જ્ઞાયક અખંડ આનંદ પ્રભુ જ્ઞાનમેં ને પ્રતીતિમેં આયા નહીં, તો સ્થિરતા કહાંસે કરેગા ? આહાહાહા ! આવો મારગ છે.

“ઈસલિયે યહ નિશ્ચય હૈ કિ અન્ય પ્રકારસે સિદ્ધિ નહીં હોતી” આહાહા ! લ્યો એનો સાર આવી ગયો ઉપરનો. અન્ય પ્રકારસે સિદ્ધિ નહીં.

શ્લોક - ૨૦

(मालिनी)

कथमपि समुपात्तत्रित्वमप्येकताया
अपतितमिदमात्मज्योतिरुद्गच्छदच्छम्।
सततमनुभवामोऽनन्तचैतन्यचिह्नं
न खलु न खलु यस्मादन्यथा साध्यसिद्धिः।।२०।।

હવે આ જ અર્થનું કળશરૂપ કાવ્ય કહે છેઃ-

શ્લોકાર્થઃ- આચાર્ય કહે છે કેઃ [अनन्तचैतन्यचिह्नं] અનંત (અવિનશ્વર) ચૈતન્ય જેનું ચિહ્ન છે એવી [इदम् आत्मज्योतिः] આ આત્મજ્યોતિને [सततम् अनुभवामः] અમે નિરંતર અનુભવીએ છીએ [यस्मात्] કારણ કે [अन्यथा साध्य-सिद्धिः न खलु न खलु] તેના અનુભવ વિના અન્ય રીતે સાધ્ય આત્માની સિદ્ધિ નથી. કેવી છે આત્મજ્યોતિ ? [कथम् अपि समुपात्तत्रित्वम् अपि एकतायाः अपतितम्] જેણે કોઈ પ્રકારે ત્રણપણું અંગીકાર કર્યું છે તોપણ જે એકપણાથી ચ્યુત થઈ નથી અને [अच्छम् उद्गच्छत्] જે નિર્મળપણે ઉદય પામી રહી છે.

ભાવાર્થઃ- આચાર્ય કહે છે કે જેને કોઈ પ્રકારે પર્યાયદૃષ્ટિથી ત્રણપણું પ્રાપ્ત છે તોપણ શુદ્ધદ્રવ્યદૃષ્ટિથી જે એકપણાથી રહિત નથી થઈ તથા જે અનંત ચૈતન્યસ્વરૂપ નિર્મળ ઉદયને પ્રાપ્ત થઈ રહી છે એવી આત્મજ્યોતિનો અમે નિરંતર અનુભવ કરીએ છીએ. આમ કહેવાથી એવો આશય પણ જાણવો કે જે સમ્યગ્દૃષ્ટિ પુરુષ છે તે, જેવો અમે અનુભવ કરીએ છીએ તેવો અનુભવ કરે. ૨૦.

ટીકાઃ- હવે, કોઈ તર્ક કરે કે આત્મા તો જ્ઞાન સાથે તાદાત્મ્યસ્વરૂપે છે, જુદો નથી, તેથી જ્ઞાનને નિત્ય સેવે જ છે; તો પછી તેને જ્ઞાનની ઉપાસના કરવાની શિક્ષા કેમ આપવામાં આવે છે ? તેનું સમાધાનઃ તે એમ નથી. જોકે આત્મા જ્ઞાન સાથે તાદાત્મ્યસ્વરૂપ છે તોપણ એક ક્ષણમાત્ર પણ જ્ઞાનને સેવતો નથી; કારણ કે સ્વયંબુદ્ધત્વ (પોતે પોતાની મેળે જાણવું તે) અથવા બોધિતબુદ્ધત્વ (બીજાના જણાવવાથી જાણવું તે) -એ કારણપૂર્વક જ્ઞાનની ઉત્પત્તિ થાય છે. (કાં તો કાળલબ્ધિ આવે ત્યારે પોતે જ જાણી લે અથવા તો કોઈ ઉપદેશ દેનાર મળે ત્યારે જાણે-જેમ સૂતેલો પુરુષ કાં તો પોતે જ જાગે અથવા તો કોઈ જગાડે ત્યારે જાગે.) અહીં ફરી પૂછે છે કે જો એમ છે તો જાણવાના કારણ પહેલાં શું આત્મા અજ્ઞાની જ છે કેમ કે તેને સદાય અપ્રતિબુદ્ધપણું છે ? તેનો ઉત્તરઃ એ વાત એમ જ છે, તે અજ્ઞાની જ છે.

એ અર્થનું કળશ કાવ્ય કહે છે લ્યો.

कथमपि समुपात्तत्रित्वमप्येकताया अपतितमिदमात्मज्योतिरुद्गच्छदच्छम्।
सततमनुभवामोऽनन्तचैतन्यचिह्नं न खलु न खलु यस्मादन्यथा साध्यसिद्धिः।। २०।।

આહાહા ! સંતો કહેતે હૈ. આહાહા ! મૈં તો ભગવાન આત્માકા નિરંતર અનુભવ કરતા હું. આહાહા ! અનંત ચૈતન્ય ચિહ્ન ! આહાહા !

શ્લોકાર્થઃ– આચાર્ય કહેતે હૈ, આહાહાહા... કે અનંત અવિનશ્વર ચૈતન્ય જિસકા ચિહ્ન, આખિરકા શબ્દ પહેલે લિયા ઉસ ત્રીજા પદમેં હૈ ને આખિર, ચૈતન્ય જિસકા ચિહ્ન અવિનશ્વર, ત્રિકાળ નિત્યાનંદ જિસકા ચિહ્ન અવિનશ્વર જિસકા લક્ષણ કભી વિનશ્વર હોતા નહીં, કભી પર્યાયમેં આતા નહીં, રાગમેં તો કહાંસે આવે, આહાહાહા ! ઐસે ભગવાન આત્મા, આહાહાહા... સર્વજ્ઞ સ્વભાવી અવિનશ્વર સ્વભાવ, આહાહાહા... એ ચૈતન્ય જિસકા અવિનશ્વર, અનંતનો અર્થ અવિનશ્વર કિયા, અનંત કાળ રહેના એ કરતાં અનંત રહેના અવિનશ્વર રહેના. આહાહાહા !

શ્રીમદ્માં એમ આવે છે, છ બોલ આવે છે ને. “પાંચેય ઉત્તરથી થઈ આત્મા વિષે પ્રતીત થાશે મોક્ષ ઉપાયની સહજ પ્રતીત એ રીત”. જેને આત્મા છે, નિત્ય છે, અવિનશ્વર આવ્યું ને ? આહા ! છે... નિત્ય છે, પરિણમે છે, કર્તા તરીકે અને વો પરિણતિકા ભોક્તા યે હૈ. મોક્ષ હૈ, વસ્તુ સ્વભાવ હૈ, એ પૂર્ણપણે શુદ્ધપણે પરિણમે ઐસા મોક્ષ હૈ, મોક્ષ હૈ, ઐસા છ (બોલ), હૈ નિત્ય પરિણમન કર્તા ભોક્તાકા અને મોક્ષ. અપૂર્ણ પર્યાયકા કર્તા ભોક્તા–શુદ્ધતાકા, અપૂર્ણ શુદ્ધતા, આહાહા... અને પૂર્ણ શુદ્ધતાકા મોક્ષ હૈ, ઐસી અંતરમેં જિસકો પ્રતીતિ હુઈ, આહાહાહા... થાશે મોક્ષ ઉપાયની, સહજ પ્રતીત એ રીત. આહાહા !

યહાં એ કહેતે હૈ અનંત ચૈતન્ય જિસકા ચિહ્ન, હૈ તો ખરા પણ અવિનશ્વર હૈ, ચૈતન્ય, આહાહા... ભાઈ ! આ શબ્દો અધ્યાત્મના હૈ. આહાહા ! ઐસી વાણી દૂસરે નહીં મિલે, ઐસા વાચ્ય. આહાહા... આ હૈ. એ અવિનશ્વર હૈ, એ અવિનશ્વર ચૈતન્ય જિસકા ચિહ્ન હૈ, લક્ષણ હૈ, આહાહાહા... થોડું પણ પ્રભુ સત્ય હોના ચાહિયે એમ કહેતે હૈ. આહાહા !

ઐસી, ઐસી ‘ઈદમ્ આત્મ જ્યોતિ’ આહાહા... આ પ્રત્યક્ષ આત્મજ્યોતિ. ઓહોહો ! ‘સતતમ્ અનુભવામ્’ હમ નિરંતર અનુભવ કરતે હૈ. આહાહાહા ! એ નિત્ય અવિનશ્વર ચૈતન્ય સ્વરૂપ ભગવાન ઉસકો નિરંતર આસ્વાદતે હૈ. આહાહા ! આ મોક્ષકા મારગ હૈ. આહા ! સમજમેં આયા ? ભાવ સૂક્ષ્મ હૈ, વાત તો યથાર્થ હૈ. આહાહા ! સતતમ નિરંતર વેદનમેં હમ આયે, આહાહા... તે ઈદમ્ પ્રત્યક્ષ જ્ઞાતા અમને વેદનમેં હૈ. આહાહા !

‘આ’ નિત્ય અવિનાશી ભગવાન ‘આ’ ઉસકા નિરંતર અપની પર્યાયમેં આસ્વાદનમેં આતા હૈ, અનુભવમેં આતા હૈ. આહાહા ! ક્યોં કે, ‘યસ્માત્ અન્યથા સાધ્ય સિદ્ધિઃ ન ખલુ ન ખલુ’ ઉસકે અનુભવકે બિના, ઉસકે નામ ભગવાન અવિનશ્વર ચૈતન્ય સ્વભાવી ભગવાનકા અનુભવ બિના, આહાહા... અન્ય પ્રકારસે સાધ્ય આત્માકી સિદ્ધિ નહીં હોતી. આહાહા ! કોઈ ભગવાનકી ખૂબ ભક્તિ કરે, શાસ્ત્રકી કોઈ ભક્તિ ખૂબ કરે, દાન ખૂબ કરોડો અબજોના કરે, આહાહા ! શાસ્ત્રોની રચના કરોડોની કરે, કરોડો મંદિર બનાવે, આહાહા ! વો અન્ય પ્રકારે મુક્તિ નહીં હોતી. “ન ખલુ ન ખલુ” બે વાર કહ્યું, આહા ! આ સાધ્ય આત્માકી સિદ્ધિ નહીં હોતી, નહીં હોતી, એમ લેના. આહાહા... આવું કામ છે. એનો પહેલો જ્ઞાનમાં નિર્ધાર તો કરે. મારગ તો આ હૈ. અન્યથા સાધ્ય સિદ્ધિ ન ખલુ ન ખલુ. આહાહા ! અરે એકાંત નહીં હો જાતા હૈ ? વ્યવહારસે ભી ભક્તિસે ભગવાન, શાસ્ત્રકી મહિમાસે કોઈ લાભ હોગા કે નહીં આત્મામેં ?

ન ખલુ, ન ખલુ, નથી, નથી, ખલુ નામ નિશ્ચયસે નથી, ખરેખર નથી, ખરેખર નથી. આહાહાહા !

યહ આત્મજ્યોતિ ઐસી હૈ કે 'કથમ્ અપિ સમુપાત ત્રિત્વમ અપિ એકતાયાઃ અપતિતમ' આહાહાહા ! જિસને કિસી પ્રકારસે ત્રિત્વ અંગીકાર કિયા હૈ યે આત્મ વસ્તુ જો હૈ એકરૂપ ત્રિકાળ ઉસને ત્રણ પ્રકારકી પર્યાય ગ્રહણ કિયા હૈ. આહાહાહા... આ મોક્ષમારગ નિશ્ચય હોં, આહાહાહા... જિસને કિસી પ્રકારસે વ્યવહારસે, ત્રિત્વ અંગીકાર કિયા હૈ. વ્યવહારસે, પર્યાયસે, ભેદસે, આહાહાહાહા... કિસી પ્રકારસે, અશુદ્ધનયસે, આહાહાહા... આવો મારગ છે આકરો ભારે. નિશ્ચય આત્માકા સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર જે નિર્વિકલ્પ વીતરાગી પર્યાય, પણ તીન પ્રકારકા પરિણમન, એ પર્યાય, એ વ્યવહારનયનો વિષય, અશુદ્ધનયકા વિષય. આહાહાહાહા... પર્યાયનય કહો, વ્યવહારનય કહો કે અશુદ્ધનય કહો. આહાહાહા... કિસી પ્રકારસે ત્રિત્વ અંગીકાર કિયા હૈ તથાપિ એકત્વસે ચ્યુત ન હુઈ. આહાહાહા... દ્રવ્ય સ્વભાવ જો એકરૂપે હૈ ઉસસે ચ્યુત નહીં હુઈ. આહાહા ! દ્રવ્ય સ્વભાવ પર્યાયમેં આયા નહીં. આહાહા ! ગજબ વાત હૈ.

પર્યાયનયસે તીન પ્રકાર અંગીકાર કિયા હૈ, મારગ તે મારગ છે. કહો, ભભૂતમલજી ! એ ન્યાં પ્રવૃત્તિ છોડીને નિવૃત્તિ લે તો સમજાય એવું છે, એમ ને એમ ઘુંસાઘુંસ. આહાહાહા... આ મારગ અત્યારે તો બહુ કોઈએ કંઈક કરી નાંખ્યું ને કોઈએ કંઈક કરી નાંખ્યું. કોઈ કહે દયા, દાન ને વ્રતથી થશે, કોઈ કહે ભક્તિથી થશે, પ્રતિમાની ભક્તિથી, કોઈ કહે ભગવાનની ભક્તિથી, કોઈ કહે શાસ્ત્રની ભક્તિ, સબ એક પ્રકાર હૈ અજ્ઞાન. આહાહાહાહા !

આંહીયા તો ભગવાન આત્મા હૈ, નિત્ય હૈ, એકરૂપ હૈ, આહાહાહાહા ! ઉસકા આશ્રયસે તીન પ્રકારકા પરિણમન હોના સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર વો ભી પર્યાય હૈ, વ્યવહાર હૈ ને અશુદ્ધનય હૈ. આહાહાહાહાહા ! (શ્રોતાઃ– ફિર કયા કરના ?) આ કરના, કયા ? હૈ ? અંદર જાના, દ્રવ્ય સ્વભાવમેં એકત્વ કરના, દ્રવ્ય સ્વભાવ ઉપર દૃષ્ટિ દેના, પર્યાયકા ભેદ, લક્ષ છોડ દેના એમ કહેના હૈ. ભગવાન જ્ઞાયકભાવ અવિનશ્વર આયા ને ? એકરૂપ રહેનેવાલા ત્યાં દૃષ્ટિ દે, પણ એ દૃષ્ટિની અપેક્ષાસે કથન કરે તો ત્રણ પર્યાય હો ગઈ, દર્શન, જ્ઞાન ને ચારિત્ર. આહાહા ! ઉસકા વિષય હૈ એ અભેદ હૈ, પણ અભેદકા વિષય હોનેસે જો પર્યાય જો હુઈ, હૈ ? (શ્રોતાઃ– એમાં કાંઈ સમજણ આવતી નથી. ઘડીકમાં ભેદ કહો છો ઘડીકમાં અભેદ કહો છો ? એમાં કાંઈ સમજાતું નથી.) સ્પષ્ટ કરાવે છે. એમ હૈ, કે વસ્તુ જો એકરૂપ ત્રિકાળ હૈ, ઉસકા અંદર દૃષ્ટિ દેના વો ચીજ હૈ. છતેં ઉસકા લક્ષસે દ્રવ્ય જો હૈ એ સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાનરૂપે પરિણમતે હૈ, એ પર્યાય એ વ્યવહાર હૈ, ત્રિકાળી વસ્તુ નિશ્ચય હૈ. ત્રિકાળી વસ્તુ એ અભેદ હૈ, તીન પ્રકારકા પરિણમન કરના એ ભેદ હૈ, વ્યવહાર હૈ, અશુદ્ધ હૈ, મેચક હૈ, મલિન હૈ, ઐસા કહેનેમેં વ્યવહાર હૈ. આહાહા ! એ સોળમી ગાથામાં આ ગયા હૈ મેચક અમેચક. આવી વાત છે પ્રભુ શું થાય ? ભગવાનના વિરહ પડયા, લક્ષ્મી ઘટી ગઈ જ્ઞાનની, લોકોએ અપની કલ્પનાસે મારગ ચલાયા, ઐસા મારગમેં હૈ નહીં ભાઈ. આહાહા ! સમજમેં આયા ?

મનોહરલાલજી હતા ને વર્ણી મનોહરલાલજી, વર્ણીજીના શિષ્ય એને બિચારાને કોકે મારી નાખ્યા, એમ સાંભળ્યું છે. ગળે બાંધીને પણ એણે પ્રશ્ન કિયા ત્યાં એકવાર જયપુર આવ્યા 'તા. કે આ ઉદ્દેશિકનો ખુલાસો થાય, મેં કીધું ઉદ્દેશિક કયા કહીએ પ્રભુ ? એમ કે ગૃહસ્થો એના માટે

કરતે હૈ તો લેનારને એમાં શું દોષ હતો ? એણે ક્યાં કરાવ્યા હૈ ? અરે પ્રભુનો વિરહ પડયો ને પ્રભુ, ભગવાનની ગેરહાજરીમાં ઉસકા માટે કિયા એ કાંઈ દોષ નહિ આને ? એ ન હોઈ શકે, મૈં તો ત્યાં લગ કહા, મૈં તો પ્રભુ શાંતિસે કહા થા, ઉસ સમયમેં તો દ્રવ્યલિંગી ક્ષુલ્લક ભી અભી હૈ માનતા નહીં... નહીં એ ક્ષુલ્લક થા તભી તો સૂનતે થે, પીછે જરી વિરોધ હો ગયા બહોત.

એમાં બિચારા ગુજરી ગયા. કોકે... પુસ્તક બનાતે થે ને બહોત, સેટ બનાતે થે ને પછી વેચતે થે, ગૃહસ્થને, પૈસા બહોત એકઠા હુઆ થા, પાંચ લાખ હૈ એમ કહેતે થે કોઈ, એમાં એક ગૃહસ્થ પાસે અઢી લાખ માંગતે થે મેરઠમેં, તો ઐસા સૂના હૈ કે લોકોએ વિનંતી કરી કે સાહેબ હવે ત્યાં આવો ઈસરીમેં રહો જેમ કાનજી સ્વામી એક સ્થાનમેં રહેતે હૈ અને પરિચય કરે ને, શું કહેવાય આને પ્રભાવના ? ના, (શ્રોતાઃ- પ્રચાર-પ્રચાર) પ્રચાર અને પ્રસાર કરતે હૈ. એમ કે એને કહ્યું તમે હવે ત્યાં ઈસરીમાં આવો ત્યારે એને ઓલા એ પૈસા માગતા હશે જેની પાસે એને માગ્યા અઢી લાખ માગતા હતા, તો કહે અઢી લાખ આપો. એણે કહ્યું, (શું આ હૈ) સાડા ચાર બજ્યા સુધી બિચારા કાંઈ નહીં થા હોં, બૈઠે થે, જીભ નીકળી ગઈ. હાર્ટ ફેઈલ હોય તો જીભ ન નીકળે. ઐસા સૂના હૈ. હાર્ટફેઈલ હો જાયે પણ આમ જીભ અરરર આવું કોઈ પણ પ્રાણી માટે, આહાહા... પાંચ મિનિટમાં દેહ છુટી ગયો. આ બીજા જોડે આવે ત્યાં મરી ગયા. મડદા, સાડા ચાર વાગ્યા ત્યાં સુધી કાંઈ નહીં, આમ શું થયું આ એને મૈં કહા થા ભાઈ ગૃહસ્થો, ક્ષુલ્લક અને સાધુ માટે (આહાર) બનાતે હૈ, એ લેતે હૈ એ વ્યવહાર ભી સચ્ચા નહીં ઉસકા. આહાહા ! ઉસકા દ્રવ્યલિંગ ભી સચ્ચા નહિ. આહાહા ! ભગવાનના વિરહ પડયા તો તમારે બચાવ કરવો છે ભાઈ ! આહાહાહા !

આંહી કહેતે હૈ કે પ્રભુ એકવાર સૂન તો સહી એ સદોષ આહાર લેના એ તો ચીજમેં ક્યાંય રહી ગઈ, પણ આંહી તો નિર્દોષ વસ્તુ જ્ઞાયક એકરૂપ અભેદ, ઉસકી પરિણતિમેં તીન પર્યાય હુઈ, સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર ઉસકો હમ કહેતે હૈ તો, ત્રિત્વમ્ અપિ એકતાયા; ત્રિત્વમ્ હૈ પણ એ એકતાકો છોડતે નહિ, દ્રવ્ય સ્વભાવ એકરૂપ છોડયો નહીં એ પરિણમનમેં આયા તીન પ્રકાર વો વ્યવહાર હૈ. આહાહાહા ! એ પર્યાય હૈ, શુદ્ધ હૈ પણ પર્યાય હૈ, પર્યાય હૈ એ વ્યવહારનયકા વિષય હૈ, દ્રવ્ય એ ત્રિકાળી નિશ્ચયકા વિષય હૈ, પર્યાયમાત્ર વ્યવહારકા વિષય હૈ. કેવળજ્ઞાન હો તો ભી વ્યવહારકા વિષય. સમજમેં આયા ? આહાહા !

તો કહેતે હૈં, કિસી પ્રકારસે ત્રિત્વમ્ અંગીકાર પરિણતિમેં પર્યાય તીન પ્રકાર હુઈ થી તીન હુઈ હૈ એમ કહેતે હૈ. આહાહા ! કિસી પ્રકારસે 'ત્રિ' એટલે પર્યાય દૃષ્ટિસે, વ્યવહારનયસે તીન પ્રકાર હુઆ હૈ, આહાહાહા... તથાપિ એકત્વસે ચ્યુત નહીં હુઈ. જ્ઞાયકરૂપ નિશ્ચય એકરૂપ હૈ ઉસસે ચ્યૂત નહીં, પર્યાયમેં નહીં આઈ એ ચીજ. આહાહા ! સમજમેં આયા ? તીન પ્રકાર સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર મુક્તિકા સચ્ચા ઉપાય, સાધ્યકા સિદ્ધિ ઉત્પત્તિ ઇસસે હોતી હૈ છતેં એ તીન પ્રકારકા પર્યાયકો અશુદ્ધ ને વ્યવહારનયકા વિષય પર્યાયકો કહેકર, ભગવાન ત્રિકાળી જ્ઞાયક હૈ, એ એકરૂપસે કભી ચ્યુત હુઆ હી નહીં. દ્રવ્ય હૈ ઓ પર્યાયમેં કભી આયા નહીં. આહાહાહા... નિશ્ચય વસ્તુ હૈ એ કોઈ પર્યાયમેં ને વ્યવહારમેં આયા નહીં. આહાહાહાહા ! આવી

વસ્તુ છે.

આહાહા... એક શ્લોકમેં તો કિતના ભર્યા હૈ. એકરૂપ ત્રિકાળી ભગવાન જ્ઞાયક, જ્ઞાયક, જ્ઞાયક, જ્ઞાયક, જ્ઞાયક... ધ્રુવ, ધ્રુવ, ધ્રુવ, ધ્રુવ, ધ્રુવ... ધ્રુવ... નિત્ય નિત્ય નિત્ય... સદેશ સદેશ સદેશ... એ ચીજ જો નિશ્ચય હૈ એ અપના સ્વરૂપસે ચ્યુત નહીં હુઈ. આહાહાહાહા ! એ નિશ્ચય વસ્તુ હૈ એ પર્યાયપણે તીન પ્રકાર હુઈ, પણ પર્યાયમેં નિશ્ચય વસ્તુ આઈ નહીં. આહાહાહા ! ભગવાન આનંદ ગોળો, ત્રિકાળ આનંદ ગોળો, એ ધ્રુવ એકરૂપ આનંદ પિંડ પ્રભુ, એ તીન પ્રકારકી પર્યાયમેં આયા નહીં. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ? આવી વાત છે પ્રભુ. આહાહા ! એને જ્ઞાનમાં તો પહેલાં લેના પડેગા, મારગ આ હૈ, દૂસરી રીતે હૈ નહીં. આહા !

તથાપિ એકત્વસે ચ્યુત નહીં હુઈ "અચ્છમ ઉદ્‌ગચ્છતમ્". આહાહા ! એ નિર્મળતાસે ઉદયકો પ્રાપ્ત હો રહી હૈ, આહાહા ! ત્રિકાળ નિર્મળપણે હૈ, આહાહાહા... "અચ્છમ ઉદ્‌ગચ્છતમ્" નિર્મળપણે ત્રિકાળ હૈ. એ નિર્મળતાસે ઉદયકો નામ પ્રગટ અંદર પ્રાપ્ત હુઈ હૈ ત્રિકાળ. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ? આમાં કયા અર્થ કિયા હૈ ? શું છે આ, વીસમો છે ને ? પરિણમે છે એમ કીધું છે એમાં. આત્મજ્યોતિ પ્રકાશરૂપ પરિણમે છે એમ લીધું. આમ એક અર્થ ઐસા લિયા હૈ. અચ્છમ નિર્મળ ત્રિકાળ હૈ નિશ્ચય જે વસ્તુ હૈ એ તો નિર્મળ ત્રિકાળ હૈ. પીછે પર્યાયમેં પરિણતિ હોતી હૈ, જૈસા ઉસકા નિર્મળ જ્ઞાયક સ્વભાવ હૈ અચ્છમ એ પર્યાયપણે પરિણમતિ હૈ, પર્યાય દૃષ્ટિસે. આહાહાહા !

શ્લોક ઘણો ગંભીર છે. આહાહાહા ! દરેક શ્લોક આખો જૈન ધર્મ, બસ સાચી વાત બાપુ. એનો એક શ્લોક, એનો એક કળશ, સારા જૈનશાસન, એક એકમેં ભર દિયા હૈ. આહાહાહા !

ભાવાર્થઃ– આચાર્ય કહેતે હૈ કે જિસે કિસી પ્રકાર, જિસે એટલે આત્માએ કોઈ પ્રકાર એટલે પર્યાય દૃષ્ટિસે જુઓ. ત્રિત્વમ્ પ્રાપ્ત હૈ. આહાહાહા... દ્રવ્ય જો હૈ એ પર્યાયપણે ત્રિપણે પરિણમતા હૈ. આહાહા ! અલગ નહીં હૈ.

તથાપિ શુદ્ધ દ્રવ્ય દૃષ્ટિસે એકત્વસે રહિત નહીં હુઈ. આહાહાહાહા ! ભગવાન આત્મા એકરૂપ ત્રિકાળ જો વસ્તુ હૈ, એ કભી ઉસસે ચ્યુત નહીં હુઈ. આહાહા ! પર્યાય દૃષ્ટિસે તો ત્રિત્વ પ્રાપ્ત હૈ તોપણ શુદ્ધ દૃષ્ટિસે એકત્વસે રહિત નહીં હુઈ. આહાહાહાહા ! એ દ્રવ્ય પરિણમ્યા હૈ પર્યાયપણે એમ કહેનેમેં આયા, છતાંય એ દ્રવ્ય, પર્યાયમેં આયા નહીં. આહાહા ! "દ્રવતિ ઈતિ ગચ્છતિ ઈતિ દ્રવ્યમ્" આવે છે ને ? દ્રવ્ય છે એ "દ્રવતિ ગચ્છતિ ઈતિ દ્રવ્યમ્". દ્રવ્ય જે છે એ દ્રવ્યતિ, પર્યાયમેં દ્રવે, દ્રવે પાણીનું દળ હૈ, એ પાણીના તરંગપણે ઊઠે એમ ભગવાન આત્મા એકરૂપ ત્રિકાળ હૈ. એ પર્યાયપણે દ્રવતે હૈ. એ દ્રવ્યતિ હૈ એ પર્યાય હૈ. દ્રવ્ય દ્રવ્યતિ હૈ એમ કહેના એ વ્યવહાર હૈ. સમજમેં આયા ? આહાહા...

અરે આવી ચીજ હૈ, સમજમેં ન આવે, સૂનનેમેં ન આવે, એ કયા કરે ? વિરોધ કરે વિરોધ, કિસકા વિરોધ કરતે હૈ એ ખબર નહીં, હૈં ? એનો વિરોધ કરે છે. ભાઈ ! બાપુ ! ઉંધી દૃષ્ટિસે દુઃખ હોગા ભાઈ અને દુઃખમાં રહેના એ કોણ ઈચ્છે પ્રભુ. આહાહા ! એ વિપરીત દૃષ્ટિસે તો મહાદુઃખ હોગા, અહીંયા તો વિપરીત દૃષ્ટિ નહીં પણ પર્યાય દૃષ્ટિસે ભી આશ્રય કરને જાએગા તો રાગ હોગા. આહાહા ! તીન પ્રકારકા સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર, ઉસકા લક્ષ કરેગા ભેદસે તો ભી

રાગ હોગા. આહાહાહાહા... કિસી પ્રકાર પર્યાય દૃષ્ટિસે જિસે એમ કહાને ? આહાહા. જેણે... આ તો ભાઈ જેણે જિસે કિસી પ્રકાર, જિસે એટલે આત્માએ ત્રિકાળી, કિસી પ્રકાર એટલે પર્યાયદૃષ્ટિસે, એમ ? ત્રણપણા અંગીકાર કિયા. આહાહાહા ! નિશ્ચય સમ્યગ્દર્શન નિર્વિકલ્પ, નિશ્ચય સમ્યગ્જ્ઞાન, આત્મજ્ઞાન નિશ્ચય ચારિત્ર સ્વરૂપની રમણતા, એ જિસે એટલે આત્માએ પર્યાયદૃષ્ટિસે ત્રણ પ્રકાર હુઆ હૈ. આહાહાહા ! શુદ્ધદ્રવ્યદૃષ્ટિસે જે એકત્વસે રહિત નહીં હુઈ. એકરૂપ જ્ઞાયકભાવ, એ પર્યાયમેં કદી આયે નહીં. આહાહાહા ! ભગવાન એકરૂપ ચૈતન્યદળ સર્વજ્ઞ, સર્વદર્શી, અનંત આનંદ એકરૂપ નિશ્ચય, એ કભી પર્યાયમેં એકત્વકો છોડકર, અનેકરૂપ એ ચીજ ન હુઈ. આહાહાહા ! આહાહા ! આવી વાત ક્યાં છે ? આકરી પડે એટલે રસ્તો લઈ લીધો બીજો, ઊંધો. આહાહા !

તથા અનંત ચૈતન્યસ્વરૂપ નિર્મળ ઉદયકો પ્રાપ્ત હો રહી હૈ ત્રિકાળપણે ઐસા હૈ, હૈ ? આંહી તો એ લિયા અનંત ચૈતન્ય નિર્મળ ઉદયકો પ્રાપ્ત, કાયમ ત્રિકાળ નિર્મળ જ્યોતિ પડી હૈ. જો ઐસા અર્થ કિયા અહીંયા. આહાહા... મૂળ તો ત્યાં બતાના કે વસ્તુ તો નિર્મળજ્યોતિ એકરૂપ ત્રિકાળ હૈ, ઐસી આત્મજ્યોતિકો દેખો. જોયું ? પંડિતજી ! ઐસા આત્મજ્યોતિ લિયા હૈ. ઓલામાં જરી પરિણમન લીધા, પણ અનંત ચૈતન્યસ્વરૂપ અવિનાશી ચૈતન્ય ચિહ્ન ન્યાં આવ્યું ને ? આવ્યું 'તું ને ? છે ને અંદર ? અનંત ચૈતન્ય ચિહ્ન એ પહેલો એ. આહાહાહાહા ! આ ત્રણ લોકના નાથ ભગવાનની આ વાણી હૈ, સંતોની વાણી એ ભગવાનની વાણી હૈ, આહાહાહાહા... એક એક શબ્દમેં બહોત ગૂઢ હૈ.

ભગવાન આત્મા અનંત ચૈતન્યસ્વરૂપ નિર્મળ ઉદયકો નામ કાયમ રહેના એ પ્રાપ્ત હો રહી હૈ. આહાહાહાહા ! ઐસી આત્મજ્યોતિ દેખો, ઐસી ભગવાન આત્મજ્યોતિ, હમ નિરંતર અનુભવ કરતે હૈ, એ પર્યાય. આત્મજ્યોતિકા હમ નિરંતર અનુભવ કરતે હૈ, પર્યાયમેં અનુભવ કરતે હૈ. આહાહા ! એ આત્માકા હમ અનુભવ કરતે હૈ એમ કહેતે હૈ. પર્યાય હૈ ને અનુભવ તો. આહાહાહા... આત્મજ્યોતિ ભગવાન, ચૈતન્યજ્યોતિ, સ્વયંજ્યોતિ, નિર્મળજ્યોતિ, એકરૂપ ભગવાન ચૈતન્યજ્યોત, ઉસકા અનુભવ આહાહાહાહા... નિરંતર અનુભવ કરતે હૈ, કયોંકિ એ સિવાય કોઈ મુક્તિકી સાધ્યકી સિદ્ધિ હૈ નહીં, મોક્ષરૂપી સાધ્ય એ સિવાય સિદ્ધિ હૈ નહીં. આહાહાહાહા !

કહેનેકા આશય એ હૈ કે યે ભી જાનના ચાહિયે કે જો સમ્યગ્દૃષ્ટિ પુરુષ હૈ. આહાહાહા ! પોતે મુનિ તો કહેતે હૈ અમે ભગવાન આત્મજ્યોતિ નિર્મળ ઝળહળ જ્યોતિ, અવિનશ્વર ઉસકા અનુભવ કરતે હૈ, એ મોક્ષકા માર્ગ હૈ. આહાહાહાહા ! હવે જો સમ્યગ્દૃષ્ટિ પુરુષ હૈ વે જૈસા હમ અનુભવ કરતે હૈ વૈસા અનુભવ કરે. આહાહા ! જિસને અપના પૂર્ણાનંદ જ્ઞાયકસ્વભાવ પ્રતીતમેં લિયા હૈ, ઐસા સમકિતી જીવો, તુમ્હે નિરંતર અનુભવ કરો. રાગકી ક્રિયામેં આતે હૈ, તો (ઉસે) છોડકર અનુભવ કરો એમ કહેતે હૈ. આહાહાહા ! અશુભ રાગસે બચનેકો શુભ રાગ આતા હૈ, પણ ઉસસે બચનેકો (ઉસે) છોડકર, આહાહાહા... સમ્યગ્દૃષ્ટિ પણ આ અનુભવ કરો. એ અનુભવ આત્માકા મોક્ષકા કારણ હૈ. "અનુભવ રત્ન ચિંતામણી અનુભવ હૈ રસકૂંપ અનુભવ મારગ મોક્ષકો અનુભવ મોક્ષ સ્વરૂપ." આ વાત હૈ ભાઈ. ઝીણી વાત હૈ. આ તો ઓલા

પૈસાવાળાને પૈસા ખર્ચે એટલે પદ આપી દે કે જાવ ધર્મી થઈ ગયા. ભભૂતમલજી ! આઠ લાખ ખર્ચ્યા ત્યાં એણે મંદિરમેં બેંગ્લોર આઠ લાખ. ચાર લાખ ભાઈએ પણ કીધું ભાઈ તુમ આઠ લાખ શું દસ લાખ નાખો આ બે કરોડમાં આઠ લાખ આપ્યા તો ચાલીસ લાખ તો પેદા થયા બીજા તો એમાં શુભભાવ હોય એ તો કીધું. ધરમ બરમ નથી. આંહી એ આઠ લાખ ને દસ લાખ આપે જ શેના આટલા બધા, એટલા બધા પણ કરોડ ખર્ચી નાખે તોય એ તો જડ હૈ. જડકી પર્યાય જડ હોતી હૈ, તેરે ભાવ શુભ હૈ, વો ધરમ બરમ નહીં. આહાહાહા !

આત્માકા દર્શન–જ્ઞાન ને ચારિત્ર અનુભવ કરના વો ધર્મ હૈ. વિશેષ કહેગા.

(શ્રોતાઃ– પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ.)